خبر

کتاب «رئیس جمهور تراز انقلاب» رونمایی شد

در آستانه نخستین سالگرد شهادت آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور مردمی ایران، از کتاب «رئیس جمهور تراز انقلاب اسلامی» طی مراسمی رسمی با حضور نمایندگان ولی‌فقیه در استان‌ها و جمعی از فرماندهان و مسئولان عالی‌رتبه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی رونمایی شد. این اثر پژوهشی که به همت معاونت سیاسی نمایندگی ولی‌فقیه در سازمان بسیج مستضعفین تدوین‌شده، با تمرکز بر بیانات رهبرمعظم‌انقلاب اسلامی، به تبیین ابعاد شخصیتی، مدیریتی و گفتمانی شهید آیت‌الله رئیسی می‌پردازد. کتاب مذکور در شش فصل و پنجاه و چهار بخش، الگوهای رفتاری و مدیریتی رئیس‌جمهور شهید را با هدف ارائه الگوی عملی برای مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار داده است. از جمله محورهای اصلی این کتاب می‌توان به مبانی فکری و انقلابی شهید رئیسی، نحوه مدیریت تحول‌خواهانه او در شرایط بحرانی، تعامل با مردم، ایجاد امید و احیای فرصت‌ها، تلاش برای تولید سرمایه اجتماعی، تحرک در حوزه اقتصاد و معیشت و نگاه نوین در سیاست خارجی به‌ویژه با تمرکز بر سیاست همسایگی اشاره کرد.

۵ استاد حوزه و دانشگاه در گفت‌وگو با «جام جم» به بررسی ابعاد مهم پیام رهبر معظم انقلاب به مناسبت یکصدمین سالگشت بازتاسیس حوزه علمیه قم پرداخته‌اند

نقشه‌راه حوزه برای تمدن‌سازی

پیام حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی به‌مناسبت یکصدمین سالگرد بازتأسیس حوزه علمیه قم، نقطه‌عطفی در تبیین جایگاه و نقش بی‌بدیل حوزه‌های علمیه در جامعه معاصر ایران و جهان اسلام به‌شمار می‌رود. ایشان در این پیام، با نگاهی تاریخی و راهبردی، حوزه علمیه قم را نه‌صرفا یک نهاد آموزشی، بلکه مجموعه‌ای پویا و سرنوشت‌ساز از علم، تربیت و کارکردهای اجتماعی و سیاسی معرفی می‌کنند که باید با نوآوری، بالندگی و پاسخگویی به مسائل نوپدید، نقش پیشرو و سرآمد خود را ایفا کند. رهبر معظم انقلاب با تأکید بر اینکه مهم‌ترین وظیفه حوزه، «بلاغ مبین» و تبیین و ترویج تمدن نوین اسلامی است، از حوزه‌ها می‌خواهند تا با تربیت نیروهای مهذب، کارآمد و مجاهد فرهنگی، به نیازهای فکری، فرهنگی و اجتماعی جامعه، به‌ویژه نسل جوان، پاسخ دهند و در طراحی نظامات اداره جامعه و حل مسائل اساسی همچون عدالت، حکمرانی اسلامی و روابط دولت و ملت، نقش‌آفرینی فعال داشته باشند. در همین زمینه و برای تبیین هرچه‌بهتر محتوای این پیام ارزشمند، استادان حوزه و دانشگاه حجج اسلام علی مهدیان، حسن خیری، امیر حسنلو، سیدمهدی علیزاده موسوی و محمدباقر پورامینی نقطه‌نظرات خود را در قالب گفت‌وگو با روزنامه جام‌جم مطرح کرده‌اند که از نظر خوانندگان می‌گذرد.

نوآوری‌های تمدنی آزمون جدید حوزه‌های علمیه

حجت‌الاسلام دکتر محمد باقر پورامینی

کارشناس الهیات و کلام اسلامی

تمدن اسلامی علاوه بر پیشرفت‌های علمی و فناورانه، بر پایه اخلاق و ایمان استوار است؛ تمدنی که فاقد ارزش‌های دینی و اخلاقی باشد، نمی‌تواند پایدار بماند. در شکل‌گیری تمدن بزرگ اسلامی، دین اسلام به‌عنوان رکن اساسی، همراه با تأثیرپذیری از فرهنگ‌های پیشین و تعامل با جوامع مختلف، نقش محوری داشته است. احیای تمدن اسلامی مستلزم بازگشت به ارزش‌های اصیل اسلامی است که همزمان با بهره‌گیری از علوم و فناوری‌های نوین، اصلاحات فکری و اجتماعی را نیز در برگیرد. آنسان که دانش و ایمان باید همگام پیش روند و توجه به اخلاق و معنویت در تمام عرصه‌های زندگی ضروری است. در این زمینه ضروری است حرکتی هماهنگ و مستمر شکل گیرد و با تکیه بر آموزه‌های اسلامی، مشارکت مردمی و نخبگانی و مقابله با چالش‌ها، جامعه اسلامی را به الگویی الهام‌بخش برای جهان تبدیل کند. تمدن اسلامی نقطه مقابل تمدن مادی حاکم بر جهان امروز است که بر پایه توحید، عدالت اجتماعی، کرامت انسان و پیشرفت مادی-معنوی متوازن استوار است. این تمدن، برخلاف تمدن غربی که مبتنی بر سود و قدرت است، ساختاری معنویت‌محور دارد و بر پایه نوآوری تمدنی در چارچوب پیام جهانی اسلام شکل می‌گیرد. آیت‌الله خامنه‌ای در منشور جدید روحانیت، حوزه‌های علمیه را نهاد پیشرو در نوآوری‌های تمدنی در چارچوب پیام جهانی اسلام دانسته، تأکید داشتند برجسته‌ترین انتظار از حوزه‌ها زمینه‌سازی برای استقرار تمدن اسلامی است. این تمدن باید تمامی ابعاد علمی، انسانی، سیاسی، اجتماعی و فناورانه را در خدمت عدالت اجتماعی، رفاه عمومی، کاهش فاصله طبقاتی، پرورش معنوی، ارتقای علمی و استحکام ایمان قرار دهد. حوزه‌های علمیه با تکیه بر میراث غنی اسلامی و توان علمی خود می‌توانند پیشگامان این تمدن نوین باشند و با تبیین «بلاغ مبین» و هدایت جامعه به سوی ارزش‌های الهی، زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی شوند. از این رو این نهاد عظیم به‌پشتوانه پیشینه پرافتخار و ظرفیت گسترده علمی و نخبگانی و جوان خود می‌تواند به‌عنوان محوری‌ترین و کارمدترین مرکز اصلی تبیین، تعلیم و تربیت دینی، نقش کلیدی را در تمدن‌سازی اسلامی ایفا کند و امور ذیل را مدیریت و راهبری نماید:

۱-تبیین نظری تمدن نوین اسلامی از طریق ارائه مبانی فکری و دینی مبتنی بر قرآن، سنت و عقل؛ ۲-نظام‌سازی و ارائه الگوی اسلامی در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی؛ ۳-تولید ادبیات علمی و دینی در زمینه تمدن‌سازی با تکیه بر منابع اصیل اسلامی؛ ۴-ترویج و فرهنگ‌سازی با آموزش و تبلیغ مفاهیم تمدن اسلامی در میان طلاب، مبلغان و عموم مردم با استفاده از منابر، رسانه‌های دینی و فضای مجازی؛ ۵-پرورش نیروهای متعهد و کارآمد برای ایفای نقش در عرصه‌های علمی و اجتماعی و تقویت روحیه جهادی و مسئولیت‌پذیری؛ ۶-پاسخ به نیازهای زمان با ارائه فقه تمدن‌ساز برای مسائل نوظهور و توسعه علوم انسانی اسلامی؛ ۷-مقابله با جنگ نرم، شبهات فکری و تهاجم فرهنگی و تقویت بصیرت دینی و اجتماعی برای مقابله با انحرافات فکری.

بدون نوآوری در حوزه‌های علمیه، تمدن اسلامی برپا نخواهد شد و این نوآوری‌ها باید در علوم حوزوی، فقه تمدنی، فلسفه اجتماعی، الهیات عملی، کلام اجتماعی و اخلاق کاربردی صورت گیرد و با ارتباط فعال با فضای علمی، اجتماعی و بین‌المللی، پیام اسلام به‌صورت روشن و قانع‌کننده به جهان عرضه شود. این مسیر نیازمند همت جمعی، نوآوری علمی و جهاد فرهنگی است تا جامعه اسلامی به الگویی جهانی تبدیل شود.

پیامی برای بالندگی حوزه

حجت‌الاسلام دکتر امیرعلی حسنلو

استاد حوزه و مدیر گروه تاریخ سیره مرکز مطالعات

حوزه‌ها قبل از هر چیزی نیازمند انسجام درونی و هدفمندی و برنامه‌ریزی برای هدفمندی هستند؛ به این معنا که طلبه امروز باید هدفمند تربیت شود چنان‌که در جذب طلبه‌ها باید معیارهایی مدنظر باشد و براساس همان برنامه‌ها طلبه جذب شود؛ لذا در جذب کسانی که داوطلب تحصیل در حوزه‌ها هستند نیز باید برنامه و هدف‌گذاری باشد تا خروجی‌ها نیز هدفمند تربیت شده و براساس همان هدفمندی‌ها، سیاست‌گذاری شود؛ رهبری معظم دراین‌باره نیز بارها رهنمودهایی داشته‌اند برای حوزویان و اعضای محترم شورای عالی حوزه‌ها و مدیران و تصمیم‌گیران حوزه‌ها؛ اگرچه حوزه نیز دراین راستا تلاش‌های زیادی داشته و پیشرفت‌های چشمگیری به‌دست‌آورده اما کافی نیست، دراین زمینه باید آینده‌نگری فراوان داشت و مدیران با تمرکز بیشتر در این راستا از صاحب‌نظران طرح و برنامه‌های دقیق‌تر را با مصاحبه و نشست و دیدار جمع‌آوری کنند و سپس درباره همین نظرات تاملاتی داشته باشند و با مشورت‌های دقیق این آرا و نظرات را جمع‌بندی کرده و به‌صورت برنامه تدوین نموده و سپس براساس همین نقشه‌راه پیش بروند؛ اگرچه چشم‌اندازهای مختلف قبلا دیده شده ولی روندی که پیش آمده نشان می‌دهد این برنامه‌ها نیاز به ترمیم و بازنگری دارد؛ لذا مشورت و نظرخواهی از مدیران و اهل تجربه و مراجع و مطالعات در تحولات گذشته حوزه‌ها و بازنگری در تاریخ تحولات حوزه‌ها برای رسیدن به برنامه مفید و کامل‌تر، یک نیاز مبرم و اساسی است؛ هرچه دامنه مشورت و نظرخواهی از بزرگان و حتی از خود طلبه‌ها گسترده‌تر باشد، در نظرسنجی‌ها نیز مفید خواهد بود؛ حوزه‌های شیعه در گذشته موفقیت‌های بسیار بزرگی داشته و تمدن اسلامی قطعا از این موفقیت‌ها تأثیرات بسیار شگرفی گرفته‌اند؛ سرآمدان و مدیران حوزه‌های شیعه در گذشته با کم‌ترین امکانات لازم بهترین نهال‌ها را کاشته و ثمرات بسیار فراوان از این نهال‌ها که بعدها تبدیل به درختان پرثمر بابرکت شده‌اند، به‌دست‌آورده‌اند؛ باید به اقتضائات و نیازهای زمان توجه ویژه داشت؛ هم در جذب طلبه و هم در تحصیلات، از جهت کیفی و کمی و عمقی و وسعی و براساس ضرورت‌های زندگی امروزی؛ بنابراین در توسعه حوزه‌ها باید به نیازها توجه کافی شود و اقتضائات روز مد نظر باشد؛ درسیره ائمه اطهار(ع) این مسائل بسیار دقیق و حساب شده دیده می‌شود که باید به این موضوعات هم توجه شود و از آنها الهام گرفته شود؛ امام صادق(ع) در هر گرایش و رشته علمی براساس نیازهای زمان، دانشمند تربیت می‌نماید؛ به یکی مأموریت می‌دهد درمیان مردم باش و به آنها احکام یاد بده؛ به یکی مأموریت می‌دهد برو به شبهات مردم پاسخ بده و در میان مردم باش؛ دیگر ائمه نیز این‌گونه برنامه‌هایی دارند؛ امام رضا(ع) ولایت‌عهدی را با همه جوانب و قضایا پذیرفت و در ایران حضور یافت؛ از همین فرصت خدمات بی‌نظیری برای تمدن اسلامی در ایران محقق ساخت و حضور حضرت سبب گردید ایرانیان در خدمت به تمدن اسلامی کارسازترین و مفیدترین عنصر به شمار آیند.

منشور حوزه در نگاه نخست

حجت‌الاسلام دکتر سیدمهدی علیزاده موسوی

استاد حوزه و دانشگاه

منشور حوزه که توسط مقام معظم رهبری نگارش شده، نمایانگر نگاهی جامع و بی‌سابقه به حوزه‌های علمیه است. این منشور در واقع نگاهی جامع و همه‌جانبه به حوزه‌ها دارد که در تاریخ، حتی توسط بزرگ‌ترین علمای اسلامی نیز چنین نگاه گسترده‌ای به حوزه‌ها نداشته‌ایم. مقام معظم رهبری با تأکید بر این‌که حوزه علمیه همیشه زمینه‌ساز تربیت شخصیت‌های مهم بوده، معتقدند که این شخصیت‌ها نه‌تنها به‌خاطر زیرساخت‌های حوزه بلکه به‌دلیل شرایط تاریخی خاص به تأثیرگذاری رسیده‌اند.

مقام معظم رهبری همچنین در شرایطی که مشغله‌های فراوان و ملاقات‌های متعدد داشتند، وقت ویژه‌ای برای نوشتن این منشور اختصاص دادند. این اقدام نشانگر اهمیتی است که ایشان برای نقش حوزه در هدایت جامعه اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی قائل هستند. با وجود تمامی مسئولیت‌ها و برنامه‌های متعدد، ایشان به این نتیجه رسیدند که حوزه علمیه می‌تواند در سرنوشت جامعه اسلامی و تحقق اهداف انقلاب اسلامی تأثیرگذار باشد.

یکی از نکات برجسته این منشور، این است که رهبری پس از بیش از ۶۰ سال تجربه و آشنایی با ساختار و مشکلات حوزه‌های علمیه، توانسته‌اند به خوبی نقاط قوت و ضعف آن را شناسایی کنند. ایشان با این تجربیات عینی و عملی، منشوری را نوشتند که هر جمله آن از دل تجربه‌های حقیقی و احساسات شخصی ایشان برآمده است. این متن نه تنها یک نوشته تئوریک نیست، بلکه حاوی راهکارهایی عملی و قابل اجرا برای تحولات آینده حوزه‌ها است.

نکته دیگری که نباید از آن غافل شویم، نگاه تمدنی به حوزه است. مقام معظم رهبری معتقدند که حوزه می‌تواند نقش مهمی در ایجاد تمدن نوین اسلامی ایفا کند. به‌ویژه زمانی که مثال‌هایی از تاریخ اسلام مانند انقلاب اسلامی ایران یا شروع دعوت پیامبر اسلام در مکه را مطرح می‌کنند، تأکید دارند که این تحولات بزرگ هرگز در ابتدا به چشم نمی‌آمدند اما در نهایت محقق شدند. از همین رو، ایشان به رغم برخی دیدگاه‌ها که این نگاه تمدنی را آرمان‌گرایانه می‌دانند، باور دارند که حوزه می‌تواند تمدن‌ساز باشد.

برای رسیدن به این تمدن نوین، به‌گفته مقام معظم رهبری، نیاز به الزامات و پیش‌نیازهایی داریم که یکی از آنها نگاه تمدنی به حوزه است. حوزه باید به‌عنوان یک کانون تولید علم، فرهنگ و تمدن جهانی شناخته شود. ایشان با اشاره به شرایط خاصی که در دوران حضرت امام خمینی (ره) شاهد آن بودیم، می‌گویند که این نگاه تمدنی در حوزه‌ها نیز می‌تواند به یک واقعیت تبدیل شود.

یکی از نکات مهم در پیاده‌سازی این منشور، توجه به جزئیات اجرایی آن است. این منشور نباید تنها به یک سند تئوریک یا شعاری تبدیل شود، بلکه باید به اقدامات راهبردی و عملیاتی تبدیل گردد. تنها در صورتی که این منشور در قالب اقدامات عملی و قابل پیاده‌سازی قرار گیرد، می‌تواند به نتایج مؤثر در جامعه علمی و [فضای] اجتماعی حوزه‌های علمیه منجر شود.

در نهایت، مقام معظم رهبری در این منشور با نگاه به گذشته و آینده، به وضوح اشاره دارند که برای ساخت تمدن نوین اسلامی، نیاز به یک رویکرد علمی، فرهنگی و اجتماعی است که در آن حوزه‌های علمیه به‌عنوان بسترهای اصلی پیشرفت و تحول اجتماعی شناخته شوند. این منشور با تکیه بر تجربه‌های تاریخی و شرایط فعلی، می‌تواند به الگویی برای حرکت حوزه‌ها در جهت تحقق اهداف بلندمدت و تمدنی تبدیل شود.

فقه و شریعت تمدن‌ساز

حجت‌الاسلام دکتر حسن خیری

استاد حوزه و دانشگاه

فقه در لغت به‌معنای فهم به‌کاررفته و در ادبیات اسلامی به‌معنای فهم دینی است. در قرآن هم به‌همین معنا به‌کار رفته؛ «اکثرهم لایفقهون» یعنی در واقع از فهم بی‌بهره هستند اما فقه در معنای اخص به‌معنای احکام و وظایف مکلفان به‌کاررفته در مقابل اخلاق و اعتقادات.

بر این اساس نظام هنجاری اسلام در فقه و اخلاق سامان می‌یابد. این به‌معنای این است که اسلام دارای شریعت است. این‌که گفته می‌شود اسلام دارای شریعت است، به این معناست که اسلام دارای نظام هنجاری است. به قول امام راحل (ره) فقه نسخه اسلام از گهواره تا گور است.

از منظر اسلام، دین‌ها به‌لحاظ اصول بر پایه توحید و معاد و اعتقاد به نبوت استوارند و همه‌شان مثل همند؛ به‌لحاظ اصول اعتقادی. اما نظام‌های هنجاری که شریعت خوانده می‌شوند، متفاوت‌اند؛ لذا در قرآن واژه دین جمع بسته نشده اما شریعت با جمع به‌صورت شرایع به‌کار رفته. این از این باب است که در هر زمان و مکان به اقتضای شرایط تمدن‌سازی و جامعه‌پردازی، نیاز به احکام خاص وجود دارد و برخی از احکام اقتضایی است.

در آغاز اسلام این نظام تا حدی اتفاق افتاد و نتیجه آن همان تمدن اسلامی قرن چهارم و پنجم شد ولی به‌مرور زمان نظام هنجاری، جامعیت خودش را از دست داد و فقه نظام‌سازی به فقه فردی گرایش یافت و به‌مرور زمانه فقه از عرصه‌های اجتماعی به‌معنای اعم یعنی امور اجتماعی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی تا حدی دور افتاد و بیشتر به بحث‌های تکلیف فردی اکتفا کرد.

البته در این دو سده اخیر به‌مرور زمان، فقه در مقاطع حساس به جایگاه اصلی خویش برگشته است؛ تمام جنبش‌های سیاسی-اجتماعی با راهبری فقها و رهبران دینی صورت پذیرفته، همانند جنبش تنباکو، نهضت مشروطه، نهضت ملی‌شدن صنعت نفت یا جنبش‌هایی که در استان‌های کشور اتفاق افتاده در گیلان، آذربایجان و در بوشهر و تنگستان و جاهای دیگر. در این جنبش‌ها پرچمدار این چنین نهضت‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی، فقها بودند اما نداشتن رویکرد جامع موجب شده تا بروز و ظهور انقلاب اسلامی این نهضت‌ها پایداری نداشته باشند و استمرار پیدا نکنند.

و اما رویکرد جامع امام خمینی (ره) موجب شد شاهد ظهور نهضت سیاسی و اجتماعی و فرهنگی انقلاب اسلامی باشیم و ایشان با طرح نظام امامت و امت با حاکمیت ولایت فقیه به این انقلاب پایداری ببخشند. لذا امام (ره) هم در منشور روحانیت و هم در وصیت‌نامه الهی-سیاسی خودش و هم در بسیاری از خطابات خودش بر رسالت دینی نظام‌سازی تاکید فرموده و راه امام اینک در عصر زعامت مقام معظم رهبری، راه تعالی این نگاه نظام‌سازی نسبت به فقه بوده و مقام معظم رهبری به‌ویژه در بیانیه گام دوم و اینک در منشور حوزه، بر رسالت فقه و حوزه در راستای نظام‌سازی و تمدن‌سازی تاکید کرده‌اند.

تردیدی نیست که این نگاه همواره با تهاجم دشمنان اسلام روبه‌رو بوده و هجمه‌ها علیه حوزه و روحانیت برای پیشگیری از تحقق تمدن نوین اسلامی آن‌هم با رویکرد نظام‌سازی اسلامی بر مبنای شریعت و فقه، مستمر ادامه داشته.

اینک با این منشور حوزه، نقشه‌راه حوزه تدوین و تبیین شده. امید است اندیشوران حوزه و دانشگاه با شکل‌دهی به مباحثات علمی، زمینه طراحی نظام‌های اجتماعی را بر مبنای رویکرد به تمدن‌سازی اسلامی فراهم کنند.

تعریف هویت جدید برای حوزه علمیه

حجت‌الاسلام علی مهدیان

استاد حوزه و دانشگاه

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب پیامی را به‌مناسبت صدمین سالگرد تاسیس حوزه علمیه قم صادر کردند که این پیام حاوی سه نکته است؛ نخست این‌که مخاطب این پیام را بررسی می‌کنیم. پیش از این مخاطب پیامی مثل پیام منشور روحانیت، طلاب، ائمه جمعه و... بودند. در بیانیه گام دوم انقلاب نیز جوانان مخاطب بودند. اما پیام اخیر ایشان درباره صدمین سالگرد تاسیس حوزه علمیه قم، کل نهاد حوزه علمیه را خطاب قرار دادند. نه شخص خاص که کل حوزه علمیه قم مخاطب بودند. حضرت آقا از حوزه علمیه قم به‌عنوان یک حوزه تاریخی و اجتماعی یاد می‌کنند.

نکته دوم این است که باید به سخنان نویی که در این پیام وجود دارد، توجه کنیم. شاید بگویید تک‌تک المان‌هایی را که در این پیام وجود دارد در پیام‌های قبلی خوانده‌ایم و شنیده‌ایم یا شاید احساس کنید در گفت‌وگوهای قبلی با طلبه این سخنان به گوش شما خورده است. اما نکته جدید پیام این است که ایشان به نهاد و حوزه علمیه قم می‌گویند که خودت را دوباره بازتعریف کن، براساس یک تمدن گسترده جهانی خودت را تعریف کن. پیام حاوی این نکته است که در درگیری با کل جبهه طاغوت، تعریف جدیدی ارائه بدهید. در ابتدای پیام حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تاسیس حوزه را در چهارچوب اتفاقات کلانی که در دنیا رخ می‌دهد تشریح می‌کنند و به این اشاره می‌شود که شیخ عبدالکریم چه چیزی را ایجاد کردند. ما درگیر یک جنگ تمدنی هستیم و در این جنگ به‌عنوان یک سیطره تمدن و قدرت فراگیر مطرح می‌شویم. حوزه باید پیشدار واقعه تمدن جهانی باشد. اتفاقاتی که در دنیا رخ می‌دهد جغرافیای کل دنیا را دستخوش تغییرات می‌کند و هرکسی به این موضوع نگاه کند، متوجه می‌شود. ایران اکنون به‌عنوان منشأ و سرفصل قدرت مطرح دنیا شمرده می‌شود. تفاوت قدرت ایران با دیگر قدرت‌های جهان این است که حرف‌های نوینی برای گفتن دارد. همین است که می‌گوییم مسئولیت مهمی بر گردن حوزه علمیه قرار دارد. نویدی در پیام حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) وجود دارد و آن نوید رسیدن به قله قدرت و تمدن‌سازی در دنیای امروز است.

نکته سوم این که حوزه علمیه با توجه به این پیام چکار باید بکند؟ اولین اتفاق این باید باشد که درگیر ریزدستورات در این‌باره شویم و راهبردها و خط‌مشی‌ها را تعیین کنیم. هرکسی در هر نقطه‌ای که قرار دارد باید مسئولیت‌های خود را در قبال پیام رهبر بازتعریف کند. مسأله بازنگری باید در ذهن حوزویان تثبیت شود. ما در زمینه بررسی پیام اخیر حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نیاز به گفت‌وگو و گفتمان‌سازی جدید داریم. براساس این مجموعه دستوراتی در حوزه علمیه شکل می‌گیرد. من پیام اخیر حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را بسیار بالا و عمیق توصیف می‌کنم. این پیام هویت جدیدی برای حوزه علمیه قم تعریف می‌کند و حتی برای انقلاب نیز چنین است. حتی برای مردمی که خارج از حوزه هستند نیز انتظارات جدیدی براساس این پیام شکل گرفته است. پیام اخیر یک هویت جدید و حاکی از یک بازنگری اساسی خواهد بود. حالا انتظارات از حوزه علمیه کاملا تغییر می‌کند و بالاتر می‌رود.